

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับแนวทางปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรทำสวนทุเรียน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเรียบเรียงนำเสนอสาระสำคัญใช้ประกอบการวิจัย ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติตาม (Adoption)
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) และทัศนคติ (Attitude)
- 2.3 แนวทางปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP)
- 2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติตาม (Adoption)

2.1.1 ความหมายของการยอมรับ

Rogers (1983) ได้กล่าวว่า กระบวนการยอมรับ (Adoption Process) เป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคลหนึ่งที่ได้รับทราบนวัตกรรม (Innovation) หรือเทคโนโลยีหนึ่ง ๆ ไปจนถึงขั้นสุดท้าย คือการยอมรับเทคโนโลยีนั้น ไปปฏิบัติ

ไพบูลย์ สุทธสุภา (2525) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการตัดสินใจจะยอมรับหรือไม่ยอมรับนวัตกรรมเป็นกระบวนการทางจิตใจที่เกิดขึ้น ตั้งแต่บุคคลได้รู้จักนวัตกรรมนั้นเป็นครั้งแรก

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2527) ได้ให้ความหมายของกระบวนการยอมรับ ว่าเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคลแต่ละคนที่เริ่มตั้งแต่การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรม หรือเทคโนโลยีหนึ่ง ๆ ไปจนถึงการยอมรับเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมนั้นอย่างเปิดเผย

Mosher (1978) ได้ให้ความหมายของการยอมรับว่า เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยที่เกษตรกรได้รับรู้แล้วพิจารณาและในที่สุดจะปฏิบัติหรือยอมรับนวัตกรรมนั้น

บุญสม วราเอกศิริ (2529) ได้ให้คำนิยามของการยอมรับว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรหลังจากได้รับความรู้ แนวความคิด ความชำนาญ ประสบการณ์ใหม่ ๆ และได้ยึดถือปฏิบัติตาม

สรุปได้ว่า การยอมรับเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจในการนำเอาเทคโนโลยีหนึ่ง นวัตกรรมหนึ่ง มาปฏิบัติใช้อย่างเปิดเผย

2.1.2 กระบวนการยอมรับ

Mosher (1978) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการยอมรับนั้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

2.1.2.1 **ขั้นรับรู้ (Awareness)** ขั้นนี้เป็นขั้นแรกที่บุคคลได้รับรู้เกี่ยวกับเรื่องใหม่หรือแนวความคิดใหม่ แต่ยังไม่ทราบรายละเอียดในเรื่องเหล่านั้น การรับรู้อาจเกิดขึ้นได้โดยบังเอิญ คือการพบเจอโดยตนเอง หรือเกิดขึ้นจากการเผยแพร่โดยหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ขั้นรับรู้ถือว่าเป็นขั้นสำคัญ หากเรื่องใหม่หรือแนวความคิดใหม่นั้นสามารถกระตุ้นหรือจี้จุดให้บุคคลเกิดการรับรู้และสนใจได้ ก็จะนำไปสู่ขั้นตอนต่อไปของการยอมรับได้

2.1.2.2 **ขั้นสนใจ (Interest)** หากเรื่องใหม่หรือแนวความคิดใหม่ที่ได้รับการรับรู้ สามารถกระตุ้นให้บุคคลเกิดความสนใจได้ ความสนใจนั้นจะนำบุคคลไปสู่การค้นคว้าหารายละเอียดเพิ่มเติมโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น สอบถามผู้รู้ อ่านจากเอกสาร ศึกษาจากผู้ที่นำไปปฏิบัติแล้ว เป็นต้น เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการ ปัญหา เพิ่มมากขึ้น หากได้รายละเอียดที่ชัดเจน ครบประเด็นก็จะนำไปสู่ขั้นตอนที่ 3

2.1.2.3 **ขั้นไตร่ตรองหรือขั้นประเมิน (Evaluation)** บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องใหม่ หรือนวัตกรรมนั้นในระดับที่พอใจแล้ว ในขั้นตอนนี้บุคคลจะเริ่มคิดเปรียบเทียบในหลาย ๆ ด้าน กับสิ่งที่ทำอยู่แล้ว หรือกับนวัตกรรมอื่น ๆ ที่บุคคลสนใจ เช่น เปรียบเทียบด้านต้นทุน วิธีการ ผลตอบแทน ความยากง่าย เป็นต้น ว่าสิ่งไหนดีกว่า ชั่งน้ำหนักผลดีผลเสีย ในขั้นตอนนี้บุคคลอาจต้องการคำปรึกษาจากผู้รู้ เพื่อนบ้าน ผู้มีประสบการณ์ เพื่อยืนยันการตัดสินใจ เมื่อตัดสินใจได้ว่าแนวความคิดใหม่นี้ดี บุคคลก็จะเริ่มเรียนรู้ในการปฏิบัติ หรือทดลองทำ

2.1.2.4 **ขั้นลองทำ (Trial)** เป็นขั้นที่บุคคลทดลองทำตามแนวความคิดใหม่ โดยการทดลองอย่างไม่เต็มรูปแบบ เพื่อดูว่าแนวความคิดใหม่นั้นสามารถให้ผลได้จริงตามที่ประเมินมาหรือไม่ บุคคลจะยอมรับ หรือไม่ยอมรับขึ้นอยู่กับขั้นตอนนี้เป็นสำคัญ หากทดลองทำแล้วได้ผลเป็นที่พอใจและพอใจ ก็จะนำไปสู่ขั้นตอนการยอมรับไปปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ

2.1.2.5 **ขั้นยอมรับหรือนำไปใช้ (Adoption)** ในขั้นตอนนี้หมายถึงบุคคลยอมรับหรือนำแนวความคิดใหม่ หรือนวัตกรรมนั้นไปปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ หลังจากได้ทดลองปฏิบัติแล้วเห็นผลว่าดี เป็นที่น่าพอใจ

2.1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ

กระบวนการยอมรับจะเกิดขึ้นได้นั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ซึ่งดิเรก ฤกษ์ห่วย (2527) ได้กล่าวไว้ดังนี้

2.1.3.1 ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขหรือสภาวะการณ์โดยทั่วไป ได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และสมรรถภาพการดำเนินงานของสถาบัน หรือองค์กร โดยส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร เช่น เกษตรกรที่ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน

มากกว่า มีรายได้มากกว่า มีแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากกว่า ชุมชนหรือสังคมที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ อย่างเคร่งครัด มีแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ช้ากว่า หรือน้อยกว่า ท้องที่ใดที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ง่ายต่อการติดต่อ การคมนาคม หรือมีทรัพยากรที่สนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่ามีแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าและมากกว่า เป็นต้น และสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร หากมีประสิทธิภาพในการดำเนินการ ก็มีส่วนช่วยให้เกษตรกรยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้เร็วขึ้น

2.1.3.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่

1) บุคคลเป้าหมาย หรือผู้รับการเปลี่ยนแปลง พื้นฐานของผู้รับการเปลี่ยนแปลงมีส่วนสำคัญในการยอมรับ หรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง พื้นฐานในที่นี้ ได้แก่ พื้นฐานทางสังคม พื้นฐานทางเศรษฐกิจ พื้นฐานในการติดต่อสื่อสารของเกษตรกรและพื้นฐานในเรื่องอื่น ๆ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมทางด้านจิตใจ ทักษะที่ดี ความสนใจในปัญหาและความต้องการของตนเอง

2) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถทำให้เกษตรกรยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ คืออุดมการณ์อันแรงกล้าของเจ้าหน้าที่ที่จะพัฒนาให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น รวมถึงการมีความรู้ที่แท้จริง ความเชื่อมั่นในเทคโนโลยีที่นำมาใช้ และการคัดเลือกวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกลุ่มของเกษตรกร เป็นต้น

3) นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตร ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการยอมรับ นวัตกรรมเกษตร หรือเทคโนโลยี คือ ต้นทุนและกำไร (Cost & Profit) ความสอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชน (Similar & Fit) ความสามารถในการปฏิบัติและเข้าใจง่าย (Practical & Understood) การเห็นว่าปฏิบัติได้ผลมาแล้ว (Visibility) ความสามารถในการแบ่งแยกเป็นขั้นตอน หรือแยกเป็นเรื่อง ๆ ได้ (Divisibility) ใช้เวลาน้อยหรือประหยัดเวลา (Time-Saving) และเป็นการตัดสินใจของกลุ่ม (Group Decision)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) และทัศนคติ (Attitude)

2.2.1 ความหมายของความรู้

ความรู้เป็นกระบวนการภายใน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของคน ได้มีผู้ให้ความหมายของความรู้ไว้ดังนี้

Bloom *et.al.* (1971) ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะเรื่องหรือเรื่องทั่ว ๆ ไป ระลึกได้ถึงวิธีการ กระบวนการ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นความจำ

Good (1973) ให้ความหมายว่า ความรู้คือข้อเท็จจริง (Fact) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากการประมวลประสบการณ์ต่าง ๆ

Webster's Online Dictionary (2009) ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และ โครงสร้างที่เกิดขึ้นกับการศึกษา หรือการค้นคว้า หรือเป็นความรู้ที่ เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์ หรือจากรายงาน

Bickhard (1980) ให้ความหมายว่า ความรู้หมายถึงความสามารถของผู้เรียนที่จะรู้ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ โดยแบ่งออกเป็นความรู้ต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรือความรู้ต่อเรื่องใด เรื่องหนึ่งในระดับกว้าง

Wikstrom and Normann (1994) ได้กล่าวถึง The Modern American Dictionary ว่า ได้ให้คำจำกัดความของ ความรู้ ที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ คือ

1. ความรู้ คือ ความคุ้นเคยกับข้อเท็จจริง (Fact) ความจริง (Truth) หรือหลักการ โดยทั่วไป (Principle)
2. ความรู้ คือ รู้ (Known) หรือ อาจจะรู้ (May be known)
3. ความรู้ คือ จิตสำนึก ความสนใจ (Awareness)

อุทุมพร ทองอุไทย (2523) ให้ความหมายว่า ความรู้คือความสามารถในการใช้ ข้อเท็จจริง (Fact) หรือเนื้อหาความรู้ ความคิด การหยั่งรู้ (Insight) หรือความสามารถในการ เชื่อมโยงความคิดเข้ากับเหตุการณ์ ความรู้เป็นนามธรรม เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ ในการจัดระบบ ระเบียบข้อมูลใหม่ และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ไพศาล หวังพานิช (2526) ให้ความหมายว่า ความรู้ หมายถึง บรรดาข้อเท็จจริง หรือรายละเอียดของเรื่องราว การกระทำอันเป็นประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งสะสมและถ่ายทอดสืบ ต่อกันไป

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2531) ให้ความหมายว่า ความรู้ หมายถึง การระลึกถึง เรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาแล้ว และรวมถึงการจำเนื้อเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในแต่ ละเนื้อหาวิชาและที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชานั้นด้วย เช่น ระลึก หรือจำได้ถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ แบบ แผนและเค้าโครงเรื่องนั้น ๆ

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2542) ให้ความหมายว่า ความรู้ หมายถึง การได้รับ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง รูปแบบ วิธีการ กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ สิ่งของ เหตุการณ์ หรือบุคคล ซึ่งได้ จากการสังเกต ประสบการณ์ หรือจากสื่อต่าง ๆ ประกอบกัน

กล่าวโดยสรุป ความรู้ หมายถึง การระลึกถึงได้ หรือจำได้ถึงข้อเท็จจริง ความจริง ของ รูปแบบ วิธีการ กฎเกณฑ์ สิ่งของ บุคคล เหตุการณ์ ในระดับลึก หรือระดับกว้าง ความรู้เป็น นามธรรม เป็นกระบวนการภายในสมองในการจัดระบบ ระเบียบข้อมูลที่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์

ความรู้เกิดขึ้นได้จาก การสังเกต การค้นคว้า เรียนรู้ หรือการสังสมประสบการณ์ของสิ่งแวดล้อมในเรื่องนั้น ๆ

2.2.2 ประเภทของความรู้

Bloom *et.al.* (1971) ได้จำแนก ความรู้ ออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยเรียงลำดับจากขั้นที่ซับซ้อนน้อยที่สุดไปหาขั้นที่ซับซ้อนมากที่สุด ดังนี้

2.2.2.1 ความรู้เฉพาะสิ่ง (Knowledge of Specifics) คือการระลึกถึงสิ่งเฉพาะและชิ้นส่วนของสารที่อยู่โดดเดี่ยว การเน้นอยู่ที่สัญลักษณ์ที่มีความหมายเชิงรูปธรรม เรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำสุดของความเป็นนามธรรม เรื่องนี้อาจได้รับความคิดว่าเป็นหน่วยของสิ่งที่ซับซ้อน และเป็นนามธรรมของความรู้ที่สร้างขึ้น ได้แก่

1) ความรู้ศัพท์เฉพาะ (Knowledge of Terminology) เป็นความรู้ในเรื่องสัญลักษณ์จำเพาะบางอย่าง (ทั้งภาษาและไม่ใช้ภาษา) รวมทั้งความรู้ทางสัญลักษณ์ที่ยอมรับกันแล้ว ความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งอาจเคยใช้เพียงครั้งเดียว หรือความรู้ในเรื่องที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสัญลักษณ์นั้น ๆ

2) ความรู้เท็จจริงเฉพาะสิ่ง (Knowledge of Specific Facts) เป็นความรู้ในเรื่องวันที่ เหตุการณ์ บุคคล สถานที่ ฯลฯ ซึ่งอาจรวมสาระที่ถูกต้อง และเฉพาะเจาะจง เป็นวันที่แน่นอน หรือปรากฏการณ์ที่มากหรือน้อยอย่างชัดเจน อาจรวมสาระเชิงปริมาณ เช่น ช่วงเวลา โดยประมาณ หรือลำดับความมากน้อยโดยทั่วไปของปรากฏการณ์

2.2.2.2 ความรู้เรื่องวิถีและวิธีการจัดการกระทำกับสิ่งเฉพาะ (Knowledge of Way and Means of Dealing with Specifics) คือ ความรู้ในเรื่องวิถีทางในการจัดระเบียบ ในการศึกษา ในการตัดสินใจและการวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งวิธีการค้นคว้าลำดับผลที่ได้ตามเวลาในปฏิทิน และมาตรฐานของการตัดสินใจในแต่ละสาขา และรูปแบบของการจัดระเบียบตามที่สาขากำหนด และดำเนินการความรู้นี้จัดอยู่ในระดับกลางของความเป็นนามธรรม อยู่ระหว่าง ความรู้เฉพาะสิ่ง กับความรู้สิ่งทั่ว ๆ ไป ได้แก่

1) ความรู้แบบแผนนิยม (Knowledge of Conventions) เป็นความรู้ในเรื่องลักษณะของวิถีทางในการจัดการกระทำ และการนำเสนอความคิดและปรากฏการณ์ เพื่อการสื่อความหมาย และสอดคล้องกับปรากฏการณ์ เช่น ประเพณีต่าง ๆ ซึ่งแม้ว่า ประเพณีนิยมจะเป็นสิ่งที่สมมติขึ้น หรือเกิดขึ้นอย่างไม่ได้ตั้งใจ หรือมีฐานมาจากอำนาจทั้งหลายก็ตาม รูปแบบ และประเพณีนิยมก็ยังคงมีอยู่ เพราะเป็นผลงานของการตกลงของคนกลุ่มใหญ่ หรือเกิดจากการที่แต่ละคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องราว ปรากฏการณ์ หรือปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่..... 10 ก.ค. 2555
เลขทะเบียน..... 247723
เลขเรียกหนังสือ.....

2) ความรู้เรื่องแนวโน้ม และลำดับเหตุการณ์ (Knowledge of Trends and Sequence) เป็นความรู้เรื่องกระบวนการ ทิศทาง และการเคลื่อนที่ของปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา

3) ความรู้เรื่องการจัดจำพวก และประเภท (Knowledge of Classification and Categories) เป็นความรู้เรื่องชั้น ชุด ส่วนและการจัดเรียงเรียง ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของสาขาวิชาที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการโต้แย้ง หรือของปัญหาที่ให้มา

4) ความรู้เรื่องเกณฑ์ (Knowledge of Criteria) เป็นความรู้เรื่องเกณฑ์ตามข้อเท็จจริง หลักการ ความคิดเห็น และการปฏิบัติที่ได้รับการทดสอบ หรือได้รับการตัดสิน

5) ความรู้เรื่องระเบียบวิธี (Knowledge of Methodology) เป็นความรู้เรื่องเทคนิคในการสืบค้น กระบวนการที่ใช้ในบางสาขา ในการสืบค้นปัญหาและปรากฏการณ์เน้นความรู้ของแต่ละบุคคลมากกว่าความสามารถในการใช้วิธีการ

2.2.2.3 ความรู้เรื่องสากลและเรื่องนามธรรมในสาขาต่างๆ (Knowledge of Universals and Abstractions in Field) คือความรู้เรื่องแผน และรูปแบบที่สำคัญๆ ที่ปรากฏการณ์ และความคิดได้รับการจัดรวบรวมไว้ โครงสร้าง ทฤษฎี และข้อสรุปจำนวนมาก ซึ่งมีอิทธิพลต่อสาขาวิชา หรือนำมาซึ่งการใช้ศึกษาปรากฏการณ์ หรือแก้ปัญหา ระดับนี้จัดเป็นระดับที่สูงสุดของความเป็นนามธรรมและความซับซ้อน ได้แก่

1) ความรู้เรื่องหลักและข้อสรุปทั่วไป (Knowledge of Principle and Generalization) เป็นเรื่องความเป็นนามธรรมบางอย่าง ซึ่งสรุปข้อสังเกตปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม และมีคุณค่าในการอธิบาย บรรยาย ทำนาย หรือกำหนดการกระทำ หรือมีทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องที่สุดเท่าที่จะทำได้

2) ความรู้เรื่องทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of Theories and Structures) เป็นความรู้เรื่องตัวหลักการ และข้อสรุปทั่วไป รวมทั้งความสัมพันธ์ของมัน ซึ่งแสดงให้เห็นภาพพจน์ของเหตุการณ์ ปัญหา หรือสาขาที่ซับซ้อนได้อย่างชัดเจนครอบคลุม และเป็นระบบที่เป็นเรื่องที่เป็นนามธรรมมากที่สุด และได้รับการนำมาใช้แสดงความสัมพันธ์ และการจัดระเบียบของสิ่งจำเพาะต่าง ๆ จำนวนมาก

2.2.3 วิธีการวัดความรู้

สุมาลี จันทรชลอ (2542) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างแบบทดสอบ เพื่อวัดความสามารถในแต่ละขั้นตามแนวความคิด โครงสร้างของความรู้ 6 ขั้น จากขั้นตอนที่ง่ายที่สุด ไปยังขั้นตอนที่ยาก และซับซ้อนมากขึ้น ของ อนันต์ ศรีโสภา (2525)

2.2.3.1 วิธีการวัดระดับของความรู้ความจำ เป็นการวัดความสามารถขั้นต่ำสุด การถาม เพื่อวัดสิ่งเกี่ยวข้องกับการให้ระลึกถึง (Recall) ทั้งในสิ่งที่เฉพาะเจาะจง และคำถามทั่วไป

คำถามที่ใช้วัดในระดับนี้ได้แก่ คำถามวัดความจำเนื้อเรื่อง วัดความจำวิธีดำเนินการ และคำถามวัดความจำความรู้รวบยอด

2.2.3.2 วิธีการวัดระดับความเข้าใจ หรือระดับที่รวบรวมสาระสำคัญไว้ (Comprehension) เป็นการวัดความสามารถที่สูงกว่าความรู้ความจำ แต่ผู้ตอบต้องมีความรู้ความจำเป็นพื้นฐานมาก่อนจึงจะมีความเข้าใจ คำถามจะไม่ถามตรงจากตำราหรือสิ่งที่สอนไว้ แต่โยงความรู้ที่เรียนมาสัมพันธ์กับคำถามแล้วเปลี่ยนเป็นคำตอบใหม่ ภาษาหรือสำนวนใหม่ รูปแบบใหม่ คำถามที่ใช้วัดในระดับนี้ได้แก่ คำถามวัดความสามารถในการแปลความ ตีความ และวัดความสามารถในการขยายความ

2.2.3.3 วิธีการวัดระดับ การนำไปใช้ (Application) เป็นการวัดความสามารถในการนำเอาความรู้ ความเข้าใจมาประยุกต์ใช้ หรือแก้ปัญหาในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ใหม่ได้อย่างเหมาะสม คำถามที่ใช้วัดในระดับนี้ได้แก่ ข้อคำถามวัดการนำไปใช้

2.2.3.4 วิธีการวัดระดับวิเคราะห์ (Analysis) การวัดความสามารถในการแยกแยะหรือแจกแจงรายละเอียดของเรื่องราว ความคิด การปฏิบัติออกเป็นระดับย่อย ๆ โดยอาศัยหลักการหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อค้นพบข้อเท็จจริง และคุณสมบัติบางประการ คำถามที่ใช้วัดในระดับนี้ได้แก่ คำถามวัดการวิเคราะห์ความสำคัญ คำถามวัดการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และคำถามการวิเคราะห์หลักการ

2.2.3.5 วิธีการวัดระดับสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง เป็นการวัดความสามารถในการรวบรวม และผสมผสานรายละเอียดปลีกย่อยของข้อมูล สร้างเป็นสิ่งที่แตกต่างไปจากเดิม ความสามารถดังกล่าวเป็นพื้นฐานของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คำถามที่ใช้วัดในระดับนี้ได้แก่ คำถามวัดการสังเคราะห์ข้อความ วัดการสังเคราะห์แผนงาน วัดการสังเคราะห์ความสัมพันธ์วิธีการ

2.2.3.6 วิธีการวัดระดับประเมินค่า (Evaluation) เป็นการวัดความสามารถในการสรุปคุณค่าหรือตีราคาเกี่ยวกับเรื่องราว ความคิด พฤติกรรม ว่า ดี เลว เหมาะ ไม่เหมาะ เพื่อจุดประสงค์บางประการ คำถามที่ใช้วัดในระดับนี้ได้แก่ คำถามวัดการประเมินโดยเกณฑ์ภายใน และคำถามวัดการประเมินโดยเกณฑ์ภายนอก

2.2.4 ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “ทัศน” กับ “คติ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ทัศนะ แปลว่า ความเห็น คติ แปลว่า แบบอย่างหรือแนวทาง เมื่อรวมกันเข้าจึงแปลว่า แนวความคิดเห็น

ทัศนคติ (Attitude) มาจากภาษาละตินว่า “Aptus” แปลว่า โน้มเอียง และเหมาะสม นำมาใช้ในความหมายของคำว่า “Attitude” ว่าท่าทีแสดงออกของคนเราซึ่งบ่งบอกถึงสภาพจิตใจ

ทัศนคติ เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญมากแนวหนึ่งทางจิตวิทยาสังคมและการสื่อสาร และมีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย ความหมายของคำว่าทัศนคตินั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

English and English (1958) ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนคติ เป็นความคงที่ของการตอบสนอง หรือความพร้อมที่จะตอบสนองอย่างหนึ่งอย่างใด ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

Zimbardo and Ebbesen (1969) ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนคติเป็นแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกในวิธีที่สอดคล้องกับความคิดและความรู้สึก

เจเลียว บุริกักดี (2517) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งต่าง ๆ เกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ทั้งสิ้น ดังนั้น จึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น แต่กระบวนการเปลี่ยนแปลงอาจเร็วหรือช้าสุดแล้วแต่ชนิดของทัศนคติและประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ และการที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดย่อมได้รับอิทธิพลจากทัศนคติของบุคคลอื่นที่มีต่อสิ่งนั้นอยู่ด้วย

โสภา ชูพิกุลชัย (2521) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ คือการรวมความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความเห็นและความจริง ซึ่งได้แก่ ความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกซึ่งเป็นการประเมินค่าทั้งทางบวกและทางลบ โดยทั้งหมดจะเกี่ยวพันกัน ทัศนคติเมื่อ ได้ก่อรูปขึ้นมาแล้ว ยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ เพราะมีแนวโน้มที่จะคงอยู่ตลอดไป คือมนุษย์ย่อมมีความรู้สึกนึกคิดเป็นของตนเอง โดยปราศจากการบังคับหรือต่อสู้อ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ยาก

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ให้ความหมายว่า ทัศนคติหมายถึงความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

อุทุมพร จามรมาน (2537) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ เป็นสภาวะทางจิตที่กำหนดการคิดที่มีพื้นฐานมาแล้ว โดยมีองค์ประกอบคือ

1. ความรู้สึก เช่น การชอบหรือไม่ชอบต่อคน หรือสิ่งนั้น ๆ
2. ความรู้สึกหรือความคิด เช่น ความรู้เกี่ยวกับคน สิ่งนั้นหรือเรื่องนั้น ๆ
3. การกระทำหรือพฤติกรรม เช่น ความตั้งใจจะแสดงกิริยาที่เกี่ยวกับคนหรือสิ่งนั้น

ออกมา

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง แนวโน้ม หรือท่าทีที่สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึกภายในจิตใจ ที่จะแสดงออกต่อสิ่งแวดล้อม มีทิศทางทั้งในทางบวก ทางลบ และเรียบเฉย ทิศทางของทัศนคติขึ้นอยู่กับ การตั้งสมประสบการณ์ การเรียนรู้ ความเชื่อ ซึ่งทัศนคติมีการเปลี่ยนแปลงได้

2.2.5 องค์ประกอบของทัศนคติ

Zimbardo *et. al.* (1977) กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติที่สำคัญมีดังนี้

2.2.5.1 องค์ประกอบทางด้านความเชื่อ (Cognitive Component) เป็นส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคล เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไป ทั้งสิ่งที่ชอบและสิ่งที่ไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้ หรือความคิดว่าสิ่งใดดีก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2.2.5.2 องค์ประกอบด้านความรู้สึกละอารมณ์ (Affective Component) คือ ลักษณะของการแสดงออกทางด้านอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคน ๆ นั้น แล้วแต่ค่านิยมของคน

2.2.5.3 องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) คือ การแสดงออกความคิด และความรู้สึกละอารมณ์

2.2.6 ประเภทของทัศนคติ

บุคคลสามารถแสดงออกทางด้านทัศนคติได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

2.2.6.1 ทัศนคติเชิงบวก เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึก หรืออารมณ์จากสภาพจิตใจโต้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจกรรมขององค์กรและอื่น ๆ

2.2.6.2 ทัศนคติเชิงลบ คือทัศนคติที่สร้างความรู้สึกละอารมณ์เป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ อาจมีการเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจกรรมขององค์กร และอื่น ๆ

2.2.6.3 ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กร และอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง

ทัศนคติทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประเภทเดียวหรือหลายประเภทรวมกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในเรื่องความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด หรือค่านิยมอื่น ๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือสถานการณ์ เป็นต้น ยิ่งถ้าทัศนคติของบุคคลแต่ละคนถูกกระตุ้นให้แสดงออกมาในรูปของความเห็นร่วมกันก็จะเปลี่ยนเป็น “สาธารณมติ” ไป

2.2.7 ลักษณะของทัศนคติ

2.2.7.1 ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละคน มิใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

2.2.7.2 ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก

2.2.7.3 ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีความถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละบุคคลต่างก็ได้รับประสบการณ์และผ่านการเรียนรู้มามาก อย่างไรก็ตาม ทัศนคติก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

2.3 แนวทางปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP)

2.3.1 ความหมายของแนวทางปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม

แนวทางปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม คือแนวทางในการทำเกษตรกรรมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ผลผลิตสูงคุ้มค่าต่อการลงทุน และขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกร และผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม การผลิตดังกล่าวจะมีคำแนะนำของทางราชการ ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ ภายใต้สถานะที่เป็นจริง เหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่น และภูมิประเทศ

ขั้นตอนการผลิตทางการเกษตรบางขั้นตอนอาจก่อให้เกิดปัญหา ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เช่น การป้องกันกำจัดศัตรูพืช อาจมีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีอันตรายและมีพิษตกค้างสูง เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค หรือการให้ปุ๋ยให้น้ำแก่ผักหรือผลไม้ที่ใช้บริโภคสดอาจมีเชื้อโรคติดมาเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการแนะนำแนวทางการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าว (กรมวิชาการเกษตร. 2551ก)

2.3.2 หลักการและเงื่อนไขในการขอรับรองฟาร์มตามแนวทางปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม

2.3.2.1 คุณสมบัติของเกษตรกร

1) ต้องเป็นเจ้าของ หรือผู้ถือสิทธิในการดำเนินการผลิต หรือเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าของ หรือผู้ถือครองสิทธิในการดำเนินการผลิต ให้ดำเนินการผลิตพืชที่ระบุในแบบคำร้องขอใบรับรองฟาร์มตามแนวทางปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม

2) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

- 3) เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจกระบวนการผลิตพืชที่ระบุในแบบคำร้องขอใบรับรองฟาร์มตามแนวทางปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม
- 4) เห็นด้วยโดยไม่มีข้อขัดแย้งกับนโยบายคุณภาพ และวัตถุประสงค์คุณภาพที่ระบุในเอกสารตามแนวทางปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม
- 5) ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรตามแนวทางปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

2.3.2.2 หน้าที่มีความรับผิดชอบ

- 1) เกษตรกรต้องปฏิบัติตามและหมั่นปรับปรุงฟาร์มและกระบวนการผลิตให้ครบถ้วนตามแนวทางปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม
- 2) เกษตรกรต้องควบคุม ดูแล และเอาใจใส่ตรวจสอบฟาร์มและกระบวนการผลิตของตนเองให้อยู่ในแนวทางปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม
- 3) กรณีมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นภายในฟาร์ม เช่น การเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น เกษตรกรต้องให้ความสนใจงานในจุดนั้นเป็นพิเศษ หากไม่แน่ใจว่าจะปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ให้นำหมายที่ปรึกษา หรือคณะผู้ตรวจรับรอง ไปให้คำปรึกษา หรือตรวจประเมินต่อไป

2.3.2.3 ขั้นตอนการขอรับรองฟาร์มตามแนวทางปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

- 1) สถานที่ยื่นแบบคำร้องขอรับรองฟาร์ม เกษตรกรสามารถยื่นแบบคำร้องขอรับรองฟาร์มได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์วิจัยเกษตร ศูนย์บริการเกษตร ใกล้เคียง
- 2) หลักฐานในการยื่นแบบคำร้องขอรับรองฟาร์ม
 - สำเนาบัตรประชาชนของผู้ร้องขอ หรือผู้แทน 1 ฉบับ
 - สำเนาทะเบียนบ้าน 1 ฉบับ
- 3) เกษตรกรกรอกแบบคำร้องให้ครบถ้วน และยื่นแบบคำร้องต่อเจ้าหน้าที่พร้อมหลักฐาน
- 4) เจ้าหน้าที่จะรับแบบคำร้องพร้อมหลักฐาน รวบรวม และส่งบัญชีรายชื่อเกษตรกรที่มีคุณสมบัติครบให้
 - 4.1) หน่วยตรวจรับรองแนวทางปฏิบัติเกษตรที่ดีที่เหมาะสม และ
 - 4.2) คณะที่ปรึกษา และคณะผู้ตรวจรับรองในพื้นที่ทราบ เพื่อวางแผนและกำหนดนัดหมายการให้คำปรึกษาและตรวจประเมินต่อไป
- 5) เกษตรกรรับทราบกำหนดการให้คำปรึกษา (ถ้ามี) และกำหนดการตรวจรับรอง และรอรับการให้คำปรึกษา และการตรวจรับรอง

2.3.2.4 คุณสมบัติของฟาร์มที่ขอการรับรอง ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้าง หรือปนเปื้อนในผลิตภัณฑ์ และน้ำใช้ภายในฟาร์มต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อน
- 2) เป็นสวนเดี่ยว หรือฟาร์มเดี่ยว หมายถึง สวนหรือฟาร์มที่มีการปลูกพืชชนิดเดียว
- 3) เป็นสวนแซม หรือฟาร์มแซม หมายถึง สวนหรือฟาร์มที่มีการปลูกพืชตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป โดยมีจำนวนต้นชนิดใดชนิดหนึ่งมากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนต้นทั้งหมด และหากต้องการขอรับรอง เกษตรกรต้องมีมาตรการ หรือข้อปฏิบัติที่ยืนยันได้ว่า การจัดการใด ๆ กับพืชอีกชนิดหนึ่งจะไม่มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อวิธีปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม
- 4) เป็นสวนผสม หรือฟาร์มผสม หมายถึง สวนหรือฟาร์มที่มีการปลูกพืชหลายชนิดบนที่ดินแปลงใดแปลงหนึ่งรวมกัน โดยมีจำนวนต้นของพืชแต่ละชนิดต่ำกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนต้นทั้งหมดที่ปลูกในแปลง และหากต้องการขอรับรอง เกษตรกรต้องมีมาตรการ หรือข้อปฏิบัติที่ยืนยันได้ว่า การจัดการใด ๆ กับพืชชนิดใดชนิดหนึ่งในแปลงจะไม่มีผลกระทบ หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อวิธีปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเกษตรดีที่เหมาะสม
- 5) ต้องมีพื้นที่ปลูกไม่น้อยกว่า 3 ไร่ กรณีเป็นไม้ผล หรือไม้ยืนต้น และไม่น้อยกว่า 1 ไร่ กรณีเป็นพืชฤดูเดียว หรือหลายฤดู (กรมวิชาการ. 2550)

2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยด้านพืชผัก

รัชช ทองมณี (2539) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมเกษตรยั่งยืน กรณีศึกษาเทคนิคการปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลบางเหริ่ง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยความเชื่อมั่นในประสิทธิผลของนวัตกรรม เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงสุดกับการตัดสินใจยอมรับเทคนิคการปลูกผักปลอดสารพิษ ปัจจัยด้านการศึกษา ขนาดการถือครองที่ดิน จำนวนแรงงานที่ปลูกผักในครอบครัวและช่องทางการสื่อสาร (โทรศัพท์มือถือ หนังสือ และเพื่อนบ้าน) ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยอมรับเทคนิคการปลูกผักปลอดสารพิษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และเอกรัตน์ ศรีวิวัฒน์ (2545) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดสงขลา พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษในระดับปานกลาง และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกผักปลอดสารพิษ คือ

ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ แหล่งเงินเชื่อทางการเกษตร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร นอกจากนี้ นันทวัน ทองเบ็ญญ์ (2546) ได้ศึกษาการยอมรับของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า เกษตรกรยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษอยู่ในระดับมาก และผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีหนี้สิน และประสบการณ์ความรู้ในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษต่างกัน จะมีการยอมรับในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) นอกจากนี้ สราวุธ เหล่าอนุสรณ์ (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แหล่งรับซื้อผลผลิตและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพเกษตรดีที่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) นอกจากนี้ สุวนิตย์ ธีระพันธ์ (2548) ได้ศึกษาการยอมรับการใช้เกษตรธรรมชาติของเกษตรกร อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า การยอมรับเกษตรธรรมชาติของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 55.50 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ประเภทเกษตรกรรม และความรู้เกี่ยวกับเกษตรธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้เกษตรธรรมชาติ โดยระดับการศึกษา ประเภทเกษตรกรรม และความรู้เกี่ยวกับเกษตรธรรมชาติมีความสัมพันธ์ทางลบกับการยอมรับการใช้เกษตรธรรมชาติของเกษตรกร และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า เกษตรกรส่วนหนึ่งยอมรับและทำเกษตรธรรมชาติมาเป็นเวลานาน เพราะทำตามปู่ ย่า ตา ยาย และพ่อ แม่ ส่วนกลุ่มที่ยังไม่ปฏิบัติ พบว่า ปัญหา คือ เกษตรกรมีความเห็นว่าการใช้เกษตรธรรมชาติจะทำให้หนักรก พืชผักไม่งาม ราคาไม่ดี และเกษตรกรยังขาดความรู้ที่ถูกต้องในการปฏิบัติ นอกจากนี้ คมสินธุ์ เกษมสินธุ์ (2550) ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตถั่วเหลืองระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอแมริม และอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองอินทรีย์มาก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองอินทรีย์ของเกษตรกร คือประสบการณ์ในการปลูกถั่วเหลืองอินทรีย์

2.4.2 งานวิจัยด้านข้าว

ทรงวุฒิ พรหมขัติแก้ว (2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการทำไร่นาสวนผสมของเกษตรกรในอำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลในทางบวกต่อการยอมรับได้แก่ รายได้รวมของเกษตรกร จำนวนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และการได้รับผลประโยชน์จากเกษตรอำเภอ ส่วนปัจจัยที่มีผลในทางลบได้แก่ ประสบการณ์ดูงาน ไร่นาสวนผสม และ นันทกา แสงจันทร์ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ผู้นำเกษตรกร และเกษตรกร ตำบลทุ่งกุลา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการปรับปรุงดินด้วย

อินทรีย์วัตถุของหมอดินอาสาฯ ได้แก่ แรงจูงใจในการสมัครเป็นหมอดินอาสาฯ และสื่อที่ได้รับด้านการพัฒนาที่ดิน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุของผู้นำเกษตรกร ได้แก่การติดต่อกับผู้นำเกษตรกร และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุของเกษตรกร ได้แก่ ปริมาณผลผลิตต่อปี ทักษะคิดและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ ณรงค์ พลบูรณ์ศรี (2547) ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์เพื่อการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า เกษตรกรที่มีสภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจบางประการที่แตกต่างกัน มีการยอมรับเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์เพื่อการผลิตข้าวแตกต่างกัน ได้แก่ ด้านเพศ เกษตรกรชายจะมีการยอมรับมากกว่าเกษตรกรหญิงในเรื่อง การเลือกพื้นที่ห่างไกลจากการใช้สารเคมี ด้านอายุ เกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี และเกษตรกรที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีการยอมรับในเรื่องการเลือกพื้นที่ห่างไกลจากการใช้สารเคมีและการใช้ปุ๋ยหมัก มากกว่าเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี ขณะที่เกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี และเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี มีการยอมรับในเรื่อง การเก็บกักน้ำไว้ใช้เฉพาะแปลงข้าวอินทรีย์ มากกว่าเกษตรกรที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป

2.4.3 งานวิจัยด้านไม่ผล

อัญชลี กุณพงษ์ (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตามระบบการจัดการคุณภาพ เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยในจังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพ เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไยเหมาะสมดีมาก และจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า การเข้ารับการฝึกอบรม และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไย ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพ เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลำไย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องความมั่นใจในคำแนะนำการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสม เมื่อทำตามแล้วจะทำให้ไม่ได้ผลผลิตลำไยที่มีคุณภาพ และเกษตรกรมองว่าเอกสารเผยแพร่ระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมมีความบกพร่อง คือ เข้าใจได้ยากและมีความสับสน อีกทั้งยังมีข้อมูลไม่ครบถ้วน ข้อเสนอแนะของเกษตรกรคือ ควรมีการติดตามผลการฝึกอบรม ควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ให้เข้าใจง่าย รวมทั้งสถานที่ขายสารเคมีทางการเกษตรต่าง ๆ ควรมีบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สารเคมีทางการเกษตร และมีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ กรรณิกา ศรีลัย (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบการจัดการคุณภาพเกษตรดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกส้มเขียวหวานในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพ เกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับสูง และพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อระบบการจัดการคุณภาพเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับส้มเขียวหวาน ได้แก่ ความรู้ อายุ และทัศนคติ ของเกษตรกรผู้

ปลุกสัมเจียวหวาน ปัญหา และข้อเสนอแนะ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มั่นใจในการปฏิบัติตามคำแนะนำในคู่มือระบบการจัดการคุณภาพ เกษตรดีที่เหมาะสม โดยเฉพาะคำแนะนำเกี่ยวกับโรคและแมลง ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการปรับปรุงเอกสารเผยแพร่ระบบการจัดการคุณภาพ เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับสัมเจียวหวานให้อ่านและเข้าใจง่าย และเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่มาช่วยเหลือ และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพ เกษตรดีที่เหมาะสม